

ЗАМАН

ГАЗЕТ 1924 ЖЫЛДАН
БЕРИ ЧЫҒАДЫ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ
Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

БАҒТАСЫ
3 СОМДУ

РФ-ни Президенти Къырал Думаға айырыула бардырыну юсюнден Указға къол салганды

2-чи сентябрьде Российни Президентин Владимир Путин Къырал Думаны 5-чи чакъырууну депутатларын айырыуу юсюнден Юзакъа къол салганды. Айырыула оң айдан сора -2-чи декабрьде бардырылкъдыла. Жюриотлоп келген законна кере, Указ беш кюнден кеч къалмай басмаланылгъа керекди. Ол официалный халда басмаланганын кюнден башлап, партияла съездинде кеслерини кандидатларын федералный тизмелерин кьргюзторге, Думаға айырыулаға къатышырылганы регистрация этер ючюн. Ара айыруу комиссияға тийишли документлени берирге болукъдула.

Керекли документлени ичлеринде битер кандидатланы (закон бла ала 600-ге жетерге болукъдула) Думаға айырыулаға тийишли партияны тизмесине кере къатышырга ыразы болгъанлары юсюнден завленилери алары, кандидатны иелгинде болган ырыскыны, анга тошгон фрайдаланы, ол санда банкда, багъалы къагытлада ахчасыны юсюнден шартла болуурга керекди.

«Къурулушну быллай уллулугъун эмда терклигин эрттеден бери кёрмегенме»

ЧЕЧЕНЛАНЫ Ануар:
Быйыл Къабарты-Малкъарда табийгъат къыймылкъыла жетер ючюн къалмагъандыла: **июль айда къурулкъыла, Чечен районын кырыла.**
Республиканы башчылары ол торлю къыймылкъыла сынганын адамлагъа къаллай болушукъ этилгенерини юсюнден биз бюгон Къабарты-Малкъарны Провителствосуну Председателини заместители Чеченланы Ануар бла ушакъ этебиз.

Ануар Ахматович, бюгонлюкде республикада социальный эм экономика жаны бла къаллай торлеуниле болдыла?
- Арт эки жылда Къабарты-Малкъарда тохтаусуз алгъа баруу эсленди. 2007 жылда да ишлей алай барды дегерге болукъбуз. Быйыл, биз Къабарты-Малкъар Россейге кесини ыразылыгы бла къошулганы 450-жыллыгын байрамлауыкъ жылда, властын республиканы органылары инвестиция-политикаларына артыкъда эс буртурга сиеме, ол а бизни халкъларыбызны айнуларыны бла жашауларыны баш магъанын тутхан мурдорду.

Жалкъда быйыл айтылды: «Экономиканы айнууу жашуу магъанын тутхан артериалары жолладыла, къыралны экономика кюню уа къурулушну өлчми бла тохтадырылады». Аны эге ала, бюгонлюкде республиканы къурулуш эм жол къурулуш комплекслеринде кыргъ берикре да эсленири торлеуниле бола турдыла.

Энци юйле ишлетуеге, гидроэнергетиканы айнтыгуа, Нальчикде өтмек заводуну бла макарон чыгарганын фабриканы жангыртугуа, Прохладна районда тонгузла баргъылыкъ комплекси къурулушу эм башчаларына энци эм корпоративный инвестицияны хайрылануу бла бардырылган объектлени юслеринден айтмасакъ да, быйыл къурулушка къырал салымланы эсебинден республиканы 420-ден артыкъ объектинде къурулуш ишле бардырыладыла.

Ахыры 2-чи бетдади.

Къурулушка салыу

Бахов А.Х. – Федералный миграция службаны КъМР-де управленийысыны начальнигини заместители

Российни Федералный миграция службасыны директору, генерал-полковник Л.О. Ромодановскийни 2007 жылда 31-чи августдан 584-но номерди буйругуу бла Федералный миграция службаны КъМР-де управленийысыны начальнигини заместителини куудулугуна Бахов Аслан Хасанович салынганды. Ол 1969 жылда тууганды.

Российни ФМС-ни КъМР-де управленийысыны пресс-службасы.

АХШЫ ХАПАР

Тауду къыз – Къазакстанны Парламентини депутаты

Къазакстан, белгилисича, кеп миллетли республикада. Меджлисте (Парламентте) айырыулада къазакстанлы башка миллетге те тогуз жер берилгенди. Ол жерден бири бизни жерлешибизге Жучуланы Лоудага - жетгенди. Жучуланы къызы Къазакстанны Парламентини депутаты айырылганды.

АКЦИЯ

Къартланы келерини ала

Элбурс районун жамауат организацияларында ишленгене къарар адамлары болмагъанлагъа, къаргъарысузлагъа, къолайсызлагъа болушукъ этиуно кеслерини баш борчларына санадыла. Бу жол да ала ол терелерини кертичили къалгъанды. Пенсиячылары союзуни председатели Тейпеланы Шауаланы башламчылыгы бла къолайсыз жашагъанлагъа деп, районну администрацияла 15 миңг сом ача белгенди. Ол тизмеге жыл санлары жоога жуукъ эм жоодал атпагъанла да тошгенди. Аланы хар бирине бешшер жоос сом берилгенди. Ол, алай кеп тоюл эсе да, къартайгъан адамлагъа ити болушукъду.

Эл миюк ишле

Амалны такъалгъа жалгъап

Прохладна районда чекленген жууаллыгы болган «Заря» эл миюк предпритие ишин тынгызы бардырган миюкленди. Биз анда болган кюн халкъны иш юсюнде кйрдок. Сабаларында квалитетини орун бошаргъандыла. Будагны бла арпаны 2000 гектарда ёсдорген эдиле. Жыл жаунусуз болгъанына да къарамай, будагны хар гектарындан 25 центнер кирзеу алгъандыла. Кышык мал аш хазырануу къыймылы алгъадан окунута этгенди. Урулагъа сипсидан - 800, сенаждан 700 тонна салынганды. Жыйылган кирзеуден мал ашха 400 тонна хазыр этилгенди. Кысхасы,

миюкно маллары къышдан алчмай чыгарла деген ышанулыкъ барды. Къалай болушукъ эсе да бир кейрик дегенча, 20 гектарда маракъ, сохан, столува чогондор, кыр да ёсдоргенди. Миюкно таматасы Османланы Керим тахта кьгелтени ёсдюрюуде сынаулары, ангылаулары да болган адамланы чакъыргъанды. Тахта кьгелте ёсдюрюен торлюк жаш Мухаммат Мамедов анга уста башчылыкъ этеди. Тирлики жыйгъанда ишленгене кеп болушукъдула. Сохан жый тур-

Соханын тирлигин жыйган кезуе (солдан оңнга) бригадир Мухамед Мамедов, Мадина Альботова, Зарета Озрокова, Къантемир Гендугов.

гъяланы араларында Баксанбюк элден келгенде да бар эдиле. Соханын уллулугъуна, гителитине кере сетка машокагъа жый бардыла. Бу ишде Мадина Альботова, Зарета Озрокова, Къантемир Гендугов къадалып кюрешилди. Быйыл тахта кьгелте аман тоюлдоле. Аны эге алап, миюкно оюнулары бу битимлен келер жыл да ёсдорор муратдадыла.

«Заря» эл миюк предпритияда хар керекли техника бла жалчыгъа иги эс бурлады. Алты комбайн, аллай бир урукъ сеп-

Ахыры 2-чи бетдади.

Суратланы МАМАЙЛАНЫ Алиян айганды.

Къабарты-Малкъар Россейге кеси ыразылыгы бла къошулганы 450-жыллыгына аталган байрамны ПРОГРАММАСЫ

7-чи сентябрьде (байрым кюн)

- 11.00-12.30 Нальчик шаарны жаш тёлуюню «Бир юйорде - алгъа» деген ат бла баруу. 400-жыллыкъны майданыдан Абхазия майданга дери.
- 12.30-14.30 Художественный самодетельный жаш тёлу коллективлени концертлери. Абхазия майданда.
- 13.00-13.40 КъМР-ни Миллет музейини фондларындан алынган суратланы бла къол устапа ишленген затланы кёрмочюно ачылуу. КъМР-ни Миллет музейинде.
- 16.00-16.40 Суратланы «Мени республикам, мени Россейим» деген кёрмочлери. Сурат искусстволаны музейи.
- 17.00-18.30 Эстрада артистлени концертлери. «Восток» кинотеатры алында майданда.
- 18.30-20.00 Жашил театры къууанчы халда ачылуу. Къабарты-Малкъар Республиканы искусстволарыны усталарыны концертлери. Байрам феерверк. Жашил театрда.

8-чи сентябрьде (шабат кюн)

- 10.00-10.40 Нальчик шаарда Мемориал арканы къууанчы халда ачылуу.
- 12.00-13.00 Эл миюк эм промышленносте товарланы «Бюгонлюк Къабарты-Малкъар» деген кёрмочюно. Атажюкни бахчасында, ара алледя.
- 13.30-13.45 «Россей бла ёмюрлеге бирге» деген эсертмеге гюлле салынадыла. 400-жыллыкъны майданында.
- 16.30-18.30 «Россей бла ёмюрлеге бирге» деген ат бла театр халда бардырылган концерт. «Спартак» стадионда.
- 21.00 Эстрадады жулдурлары къатышхан байрам концерт. Феерверк. Келишулюкно майданында.

9-чу сентябрьде (ыйык кюн)

- 12.00-17.00 «Алтын нал» деген культура-спорт байрам. Къабарты-Малкъар Россей къыралгъа кеси ыразылыгы бла къошулганы 450-жыллыгына аталган ат чарш. Нальчикни ипподромунда.
- 13.00-14.30 Республиканы фэхмулу сабийлерини къатышулары бла бардырылкъ театр байрам. Къырал концерт залны алында майданда.
- 15.00-17.00 Къабарты-Малкъар Республиканы миллет культура араларыны къатышулары бла «Шувьхулюн гюл къысымы» деген концерт. 400-жыллыкъны майданында.
- 16.00-20.00 Республиканы шахарларыны бла районларыны творчестволу коллективлерины къатышулары бла «Нартланы жери» деген фольклор байрам. Абхазия майданда.
- 20.00-22.00 Россей Федерацияны бла Къабарты-Малкъар Республиканы эстрада жырчыларыны къатышулары бла жаш тёлуюно «Сени бла бирге барабыз, Улуу Россей, келер заманга!» деген кечиги байрамы. Лазер шоу. Байрам феерверк. Келишулюкно майданында.

ЭСЕРТИУ: Жашил театрда бла «Спартак» стадионда бардырылкъ къууанчлагъа чакъыруу къагытла бла кирирге болушукъду. «Спартак» стадиондан репортаж «Мир» къыралла аралы телерадиокомпанияны каналлары бла тюзюнле кьргозтоплюкюно.

Производство

Тохтау жокъду

Къызурунну кирпич заводу (бюгонлюкде чекленген жууаллыгы болган общество) республикада бек эрттегили предпритиялардан бириди. Анда продукция чыгарылганы жоо жылдан аслам болады. Заводу тарыхы кеп торуюлюдо. Болсада ол, тохтап, продукция чыгармай бир заманда да турмагъаны. Бюгонлюкде да ишленгенни санадыла.

ТЕМИРЛАНЫ А.

Ато журтлуларыбыз «Единая Россиягъа» киргенди 2 бет	Жашырынлыкъда турган байлыкъланы излей 3 бет	«Орайда» жырласа, журекле жарыйдыла 3 бет	Къаты байламлыкъ журютюрюкбюз 4 бет
--	---	--	--

ЧЕЧЕНЛАНЫ Ануар:

«Кьюрулушну быллай уллулугун эмда терклигин эрттеден бери кёрмегенме»

Ақыры, Апыл 1-чи бетиде.

Бусагьатдача кьюрулушну быллай уллулугун эмда терклигин эрттеден бери кёрмегенме. Аладан сора да, проект ислеу ишлеге 130 миллион сом суммада кырал ахча кюротылганды.

Бу таяла да бирге тайбыт-ай кыналганы республиканы экономикасына уллу таяла келтиргени жарышты. Был аны елчелери кыалайдыла?

Алайды, жарысууга, жай айлыны кьюргуулыклары Ксабарты-Малкылары эл молкунен 124 миллион сом хата тошоенди. Май-аугун айлада тохташкан исси ююле бая байламы мен болум кыйынга айланганын билдиргенме. Анга тийишликте Эл молк министерствону, муниципалый кыруулардын башчыларына даражаларында комиссияла кырууланганды. Ала республиканы битеу эл молк жерлерин тингенди, тошгон хатаны тергенди. Тийишли актла жарашдырылганды. Тошгон хаталарга кёре, битеу материал РФ-чи эл молк ми-

нистрине бля Правительствосуна берилгенди. Республиканы эл молк продуктла чыгаруучуларына тошгон хатаны федеральный бюджеттен компенсациясына кёре, аланы даражаларында тийиш оюнда кыабил этирилде деп ышанам.

Болсада, белгисизча, былл жалаанда жауусуз ююле бля чекленеи кыаламганды. Чегем районуу Булууну элиде ырхы келгенди. Аны бля байламы республиканы башчылары кыала мадарга этендиге?

Хай, Булуунда да биз ханы кыйын болумга санарга тошгенбиз. Очкинчи ююн окуда арга техника барганды энди тайбыт-ай кыйындыккан чыккыган хатаны кертир жаны бля бек биринчи ишле терк бардырылганды. Кыйынлык жеткендеги болумду этиргени: 13 ююр, башача айтканда, ююлери оюлганла МЧС-ни жанганды. Аладан сора да, ырысхларыны бир кесиги тас этен 18 ююрге 25-мингигер сом берилгенди.

Ююлери жагырттырга жа-

рамаганы ююлереге башха жерде ою сатып алырга онт берилкинди? Ол кыанда болугуун ююсонден ворос ала бля келишип тамамлангыкымды?

Сёзсюз да, алай этилиди. Жашау ююле Чегем району элдеринде аланы ырысхлыклары бля сатып алынырдыла. Аны механизми былайды: району администрациясы жашау жерле иштей турды. Кыйынлык жеткен ююру ююно жарата эсе, ол аны иеси бля сатыу-алууну ююсонден келишим этиди. Ол а жюрюптөгөн законодательствого тийишлиликте юридический жаны бля жарашдырылганды. Ююно иеси лицевый эса ачады, району администрациясы анга ахча өтюрди. Айтхай да, администрация жашау журту багысы аны сатып алырга кюлөндөн келтира болурига кзардыга керекди.

Эштанда, элгеге болушукту эту аны бля чекленеи кыалык болмаз?

Угтай, жалаанда ююле бузулуп кыаламгандыла. Булууну сууну жагысын тазалайрга 4 миллион сом, бир кесиги МЧС-ни жанг-

дан, бир кесиги да - Кьюр-ни жол миллиондо резерв фондуна жангандан бөлүнгөнди. Шёндөгөдөгө автомобиль жол бля кепор болган тийреде суу келген эл тазалангандыла. Кёпюр жайырап-жашауу жаралууду. Андан сора да, ырхы келген жерге бары, кеси кээю бля көргөн Президентни булургуу бля эл ичинде ююну эки километрин асфальт салынганды. Чегем 2 - булууну жолу жагыртты жаны бля проект-смет документация хазыр этиле турды. «Кыабилкыганы» ырысхысына булуунган газопроводу 677 метри тозотылди. Ишин жартасы бошаа кеткенди. Эпиге габ габ жалчылтылгандыла. Чекки заставага элтен уа-чостон кыалган кесеге 20-чи сентябрьге тозотилип бошалыкты.

«Кыабилкыганы» ырысхысына электричество бля жалчылты да тозотилип бошалганды. Трансформатор подстанция 20-чи сентябрьге дерри кюркуусуз жерге кёчюрюлжюк. Суу бля жалчынтыруу дайым ишперик

схемасы да 15-чи сентябрьге тозотилиди. Бусагьатда ол болжалы халда ишлей турды.

- Ахыр соруу да жашау ююле бля байламында. Ююлени эски эмда булуурга кюркуулу ююледен кёчюрюнуо програмасыны ююсонден толукрайт айтсагыз эди. Ол тюрлю категорияга чий кирпичден этилен кел ююле да тошгөре болушукту деген хабарла жюрюююле, ала уа алыкча республикада кёйдюле.

Угтай, алай тоююлюдо. «ЖКХ-ланы реформасына болушуну Фондуун ююсонден» федеральный законда ол тюрлю категорияга 2007 жылны 1-чи январына жашарга жаруусуз, эски эмда булуурга кюркуулу ююле, тохташдырылган тийишлиликлери болган жашау журтла кирпичери шарт айтылды. Эски ююле-ремонт этерге, булуурга кюркуулу ююледен адамланы кёчюрюрге «Единая Россия» партияны башламчылыгы бля Ксабарты-Малкырга Федеральный бюджеттен 88 миллион бля кыабил этилген эди. Биринчи айыруу кампания анга тийишлиликте бардырылганды. Думаны биринчи чакырылууну болжалы бармагандыча элден 2 жыл эди аны заманы. Кезуило чакырылууну депутатлары уа жангы парламент төрт-журткыны алында дайымды тозюрлендириле-торендигине туюруучу законду тийишлиликте кыабил этилде. Болсада төбөгнни платаны кыруурун баш принцип шёндөгө дерри торендирилгенди. Думдада жерле ююно кюрөшө айыруу биригиле эм аныктырды короршот тургандыла. Кюл кёторюнуо итогаларына кёре, депутат мандатла аланы араларында ююшине эдиле: Думдага халкы сайлаган 225 депутат айыруу биригилени федеральный тизмелеринден айыры келгенди, 225-си уа бир-мандатлы округлардан.

- Сау болушук.

МЕНИЛАНЫ Асхат. Кьюр-ни Президентини бля Правительствону пресс-службасы.

МАТЕРИАЛЧЫК

Жайлыкьладан кетере ашыкьмайдыла

РФ-ни Правительствосу кыабил этген «Агропробышленность» комплексин айнатыу» миллет проектти жашауда бардыруу жаны бля Ксабарты-Малкырга арт эки жылда ичи кесек иш бардырылды. Артыгаргакы малчылык бөлөмөдө. Аны ююно асыраган асламысон толугу жауулыгы болмаган. «Эл молк малланы санын өздөрүо эм саты жангы бля корпорация» обществога бериге тийишли. Нек дегенде башаа айтылган миллет проектте тийишлиликте тыш кыралардан эм Россияны малчылык ити айнатын региондардан сатып алынган 14 минг туураны ол келтиргенди республикага.

Кыошулган малланы хазна кыаламы барысы да аспам сют берген кыуамлы ийнекдиле эм аладан тууган кыуажиндиле. Ала бизни республиканы тайбыт-хауа болумларына тап жарашандыла, кесери да аспамсында гитче эм отталык бизнеси келечилери, башача айтканда, фермер молкленери иелерни бля эски предпринимательнени кыюларына тошкенди. Ол туураланы сатып алыр ююно, 176 миллион сомдан артык льготта ахча кюротылганды. Башаа айтылган иеле миллет проектте тийишлиликте «Россельхозбанк» алган кредит ачка.

Колхоза, совхозла чачылп, кыуары рынок болумула ишлерге көчкөндөн сору Кьюр-де тау жайлыкьлары жалаанда жыйрма процентти кыарыптырылган турганды. Алай бирге азгагыган эд малланы саны. Ююнолюкюл о тарих кыярк проценттен атыгандан сатылып алынган малланы хайырларандан.

Малланы санын көбөйтүүге комплекс халда кыаралганыны хайырчандан шёндю республиканы тау жайлыкьларында көп кыаламы 25 минг туур, 77 минг кой, 5 минг ат кеңинеиде. Алагы кыарганыны эм жайлыкьлада малчылары жумушлары тамамланганыны саны 1200-ден артыкды. Саулай алып айтканда, ала кесерини боюларына салынган борчланы жетишмилли толтурдыла.

Биригулулук эм бир негитлиги а кесерини хайырчандан беридиле. Июнь, июль айлада (август айны итогалары алыкча чыгарылып бошамгагандыла) тау жайлыкьлада битеуде 26700 центнерге жууксу сют саулганды. Ол а озгъан жылны жайлыкь сезонуну экиайлык көрүмдосонден эсе 7249 центнерге көйдю. Ол, жайлыкьлага чыгарылган ийнеклене саны өсгөнү бля байламлы болуп кыаламы, малчылары жигер урунганларын да кёротканды. Алай тау жайлыкьлада да былгычы жайы бек кыазуу болганды. Белгисизча, алай кезиуде уа ийнекле сюттерин таркытайтуучу. Аны себепли сюрюючюлеге аланы кенде да кетереге тошкенди.

Календар бля былгычы жайлыкь сезону бошамганды. Кызуулук өөнөенде кырдкыны юююргөндү. Аны эсге ала, малчы фермаланы бля кыошланы коллективтерини аспамы малларны элпеге тигелтерге ашыкьмазга, жайлыкьлары онгарны толугу хайырлангырга оюнолушкандыла.

Ата журтлуларыбыз «Единая Россияга» киргендиле

Тюне Нальчикде «Единая Россия» биротурасы политика партияны Ксабарты-Малкырга регион бөлөмөсүнө исполкомунда жыйылуу болганды. Анда тыш кыралардан келип, республикада орналган ата журтлуларыбыз кыуамуну кыууанчы халда партияга алындыла.

Ол жон «Единая Россияга» бир жолга жыйрмадан аспам адам киргенди. Баш иелери бля бирге берги аланы ою бийчелери да келген эдиле. Аланы тос сайтау этгенлери бля Кьюр-ни Президентини Администрациясы башчысы заместители Замил Кашироков, «Единая Россия» партияны Ксабарты-Малкырга регион бөлөмөсүнө исполкомуну башчысы Владислав Дятченко, Нальчик шахарны толтуруучу комитетини татаасы Александр Плавров да алышкандыла.

Ююно бек иги иш болганды. Энди Россия Федерацияны граждандары болган, мында ишлеп, жашап турган, ююлери бля шёндөгө бля бирге кесерини ююргөтөн адамланы «Единая Россияга» киргенлери ачык белгиди. Ху келгис, кырандышарыбыз-дегенди А.Плавров.

Замил Кашироков да: «Сизни партияга киргениги бизни республикага угтай да, Россия Федерацияга да уллу политика маганасы болган ишди. Тийишриуаны келгенлери уа буюноча учкучунду. Партияга киргениги бля сиз Россияны Президентини В.В.Путинни бля Кьюр-ни Президентини Б.В.Каночкуну политикасын кыабил эткенгизни эм ала тутхан ююно сайлаганыгызын кёргозтөсиз», дегенди. Владислав Дятченко уа партияны тизгилеринде нечча адам болганын билдиргенди, коңден-ююноге алагы жангыла кыошула барганыларын да чертенди.

Едиди Чорей, Нухай Ирфан, Бадрев Кетую, Дженгиз Мухаррем, дагында башчала партияны тизгилерине кеси ырысхлыклары бля не хайсанды киргелерин айткандыла. Болушуклары керек болса, кюлөндөн келлини аямазга сөз бергенди.

ХЕЛАЛАНЫ Марзят. СУРАТДА: репатриантла «Единая Россия» партияга киригеге заявление жаздыла. Суратны автор алганды.

Амалны такьалга жалгьап

Ахыры, Апыл 1-чи бетиде. Малчылыкны атыгы ююно этеге да мында аспам эс бургуланганын көрдюк. Малпа турдук орунлагы тынгылы ремонт эти, аланы кыш кезиуде хазырыла кыстау бара эди. Туу-

тепова, Марина Лутинска чыгарылган продукцияны качество кыабил болганына, сюттону кыалынгына да эс бурдыла. Чыгарылыш сют азаймай турганы башында атлары сагычылган адамланы иш кёллоюклеринденди.

арла 400 боладыла, аладан 150-си ийнекдиле. Хар ююнон фермада 1,5 тона сют саулганды. Аны жарашдыруучу предприниматрга өтюрдери. Алай жуукке заманда ол ишини кесери тамалган уллулугу. Кызыл кыуамлы ийнекле, сют бергендеринден сора да, был ичи тейло бля да кыуандыргандыла.

Жерчилкиден, малчылыкдан да хайыр тошореме деген хар тюрлю амалланы да хайырландыла. Аны айтканын, молкно бир нечча кёллери бардыла. Алада чабакча өсдорлоп, уллу хайыр да аладыла. Ачы тейлеп, чабак тутарга суюнгане уа бери Нальчиктен окуяна келепди.

МАМАЙЛАНЫ Алий. СУРАТДА: ийнек сауучуула: (солдон онгга) Марина Диганова, Анастасия Вертепова, Марина Лутинская.

КЕНГЕШ

Мындан алда Кьюр-ни МВДсында ведомстводон тышынды охронаны управлененисы башламчылыгы бля бардырылган кенгешке Нальчиктин школларында эм башха сабий учуредениларинда ишлерини инспекторланы борчларын кесеринден сөз бергенди.

Анга шахарны школларыны, МЧС-ни, право нызамны саклачуу органданы келечилери кытышкандыла.

Ала шахарны 35 школунда эм сабий садлада ишперик инспекторла окуучу ююледе кюркуусулукуну кытышты бля бирге кесерини эдеп-кытышкылары, нызамлары, тизгилери, патриот сезимликлери бля жаш адамлагы юлюгө кёрюзюрге керек болганыларын айтканды. Инспекторла ол борчларын толтуруучу ишле ююно, ала кюрюйд сайланп алынгандыла. Ала барысы да милицияны офицерлериде.

Нальчик шахар округун ич ишлерини управлененисында ведомстводон тышынды охрана бөлөмөсүнө начальниги, милицияны полковниги Альберт Кертев, школланы инспекторлары бля бириге, бир бирге болушуп ишлеуно маганалыгынын айырш чертенди эм быллай дегенлери келлини, дегенди.

Кьюр-ни Президентини Администрациясы экономика эм жамауат маганалы да, сайлы да борч жоксуду. Бу ишле уа уак-тоек зат болмады. Аны себепли школлада, сабий садлада кюркуусулукуну жалчынты бирикюлюк, бир айлыккы иш тоюлюдо. Аны сау жылыны ичинде тохтаузар бардырырга керекбиз.

Андан ары ол окуучу жыл башланган ююнон ол бошалгычыны, хар школ инспектор эм битеу устазла да кыабилги сигнализацияны (тревожный сигнализация) киюлкасы баса билмге эм аны ишлеу халына тошгөноере керек болганыларны эсге салганды. Андан ары уа Альберт Алексеевич шахарны ведомстводон тышынды охранасы школладан бир тюрлю кыабилги сигнал келлини, дегенди. Охрананы автоматла бля сауулгандыла, сыз башламчылары болган эм жаралуу транспорт бля жалчылтылган кыуаууларыны, сигнал берилгендей, 4-5 такыйкыны ичинде кыуагы чыккыган жерге жетип, болуно ачыкчаларга, сабийлени кыо-рууларга керек болса, кюч бля аманлыкчылыгы жок этерге кыларын келлини, дегенди.

Кьюр-ни Президентини Администрациясы экономика эм жамауат

Школ инспекторла сайланып алынгандыла

кюркуусулук жаны бля бөлөмөсүнө оюночушу Юри Шевченко кенгешке сёздөнө республикада жамауат кюркуусулукуну айырып эс кёрбөсөндө, дегенди ол, ич ишлени кыуауу эдеп кытышкылары келечилерини борчларын кыабил толтуруучуларына кереди. Ала, патрулдук эттен жерледе халга не аз да уллу кёлло болмай, тошгөрүнө, керексиз жерде сөз кызгатылганына кыуауу эдеп кытышкылары, тюзю айыра билмге бурчолууда.

Нальчик шахар округунда ич ишлерини управлененисында жамауат кюркуусулукуну милициянысы начальниги, милицияны полковниги Халим Умбетов бля бөлөмөсүнө, дегенди, ич ишлени органдарны кыуауулары келечилерини борчларын кыабил толтуруучуларына кереди. Ала, патрулдук эттен жерледе халга не аз да уллу кёлло болмай, тошгөрүнө, керексиз жерде сөз кызгатылганына кыуауу эдеп кытышкылары, тюзю айыра билмге бурчолууда.

Нальчик шахар округунда ич ишлерини управлененисында жамауат кюркуусулукуну милициянысы начальниги, милицияны полковниги Халим Умбетов бля бөлөмөсүнө, дегенди, ич ишлени органдарны кыуауулары келечилерини борчларын кыабил толтуруучуларына кереди. Ала, патрулдук эттен жерледе халга не аз да уллу кёлло болмай, тошгөрүнө, керексиз жерде сөз кызгатылганына кыуауу эдеп кытышкылары, тюзю айыра билмге бурчолууда.

Кьюрал Думага эндиги айырыуланы кыалай энчиликлери боллукьдула

Кьюрал Думага депутаты айыруун ююсонден 2008 жылда мада кыабил этилген закон айырыуу жаны бля болуму бек торлендиргенди. 2007 жылда парламент айырыуланы 2003 жылдагыла кыалай башхалыкты боллукьдула?

Керексиз айтканда, башхалык кёлөпю. Аланы ююслеринден айттырды анга Кьюрал Думаны 1993 жылда башланган историясын эсге тошюрди. Думдага депутатланы айыруун ююсонден болуп Президентини кыабил этилген эди. Биринчи айыруу кампания анга тийишлиликте бардырылганды. Думаны биринчи чакырылууну болжалы бармагандыча элден 2 жыл эди аны заманы. Кезуило чакырылууну депутатлары уа жангы парламент төрт-журткыны алында дайымды тозюрлендириле-торендигине туюруучу законду тийишлиликте кыабил этилде. Болсада төбөгнни платаны кыруурун баш принцип шёндөгө дерри торендирилгенди. Думдада жерле ююно кюрөшө айыруу биригиле эм аныктырды короршот тургандыла. Кюл кёторюнуо итогаларына кёре, депутат мандатла аланы араларында ююшине эдиле: Думдага халкы сайлаган 225 депутат айыруу биригилени федеральный тизмелеринден айыры келгенди, 225-си уа бир-мандатлы округлардан.

Келге турган айыруу ланы алыштырганды бек уллу башхалыклары боллукьдула. Аладан жалаанда онууну ююслеринден айттыкчы.

1. Айыруу жалаанда пропорция систематга тийишлиликте бардырылганды. Кыралда бир аймак бля Федеральный айыруу округу кыалыкты. Бир-мандатлы округла кетерилиди. Кюрөшө кытышкы жалаанда партияланы кыюларында келлиди. 450 депутат мандаты хорлагы аны кытышкыла.

2003 жылда кыатыш система ишленгенди: бир Федеральный эм 225 бирмандатлы округ бар эдиле. Айыруулага кыатышкы партияланы, партияны блокуларыны (Федеральный айыруу округда) эм энци кандидатланы (аланы айыруу биригиле неча кесерин кёргозте эдеп-бирмандатлы округлада) эркинчиликте бер эдиле.

2. Партия Думга өтөр ююно айыруулага барганы адамланы бек азындан 7 процентни аны ююно кюл кёторюрге кереди. 2003 жылда уа Кырал Думада жер алыр ююно, партия 5-процентлик тийиштен этерге керек эди.

3. Депутат мандатланы ююшюр ююно кюрөшөн кандидатланы энци бек азындан 2 федеральный тизмелери боллукьдула. 2003 жылда бля башхалыкты кыабил этилгенди. 7 эм аядан кеп процентлери кюл кёторгон партия жалаанда 1 болуу кыласа, мандатланы ююшюр кыатышкы хорлагыны ызында келген партиянда арманды берди.

Алай принцип 2003 жылда бля хайырланганды, болсада, закону изелмине кёре, мандатла 3

федеральный тизмени араларында ююшине эдиле.

4. Айыруулага кыатышкы эркилик алган хар партия мадагала ююно керексиз кесини 600 кандидатланы элтирге эркинди. Партияны тизмесинде андан кеп кандидат болууга уа жарамды.

2003 жылда партия кесерини кандидат тизмесинде 270-ден артык адамны кыошарга эркин тоююлюдо.

5. Зоклоны чыгаруучула энди боллукь депутатланы сейрилерин Садовое кюлөндөн тышынча чыгар этерге да кюрөшөндө. Партия тизмесинде регион кыуамлагы ююшере кереди, алай бля уа айыруулага Россияны территориясын, саулай болса да, халкы оспамы кыатышкы этерге уюм барды. Партия тизмеде бек азындан 80 регион кыуам болууга керекди.

2003 жылда 7 регион кыуам кыуамлагы да, тамамга санала эди. 6. Тизмени битеу федеральный арга кесегинде, 3 тукьум аядан кеп болмазга керекди. 2003 жылда партия тизмени баш жагында 18 кандидатны тукьумлары жазылырга боллукь эдиле.

7. Партияла энди федеральный тизмелеринде жалаанда кесерини членлери эм партияда болмаган депутатланы кыошарыкыла.

2003 жылда тизмелерге башха партияланы членлери да жазыла эдиле.

8. Партияны тизмелеринде кандидатла кюл кёторюнон сора, Думаны мадагаты тийиш болуп, алай аны алырга сыймөсө, тизмеде кыатышкы тоюлюдо: мандат арга партияла алырылган депутатладан бирини полномочиялары бир тюрлю сылтау бля болхалындан алырга тауусулгана - алырга боллукьдула. Кетген депутатны жери кимге берилиши ююно политика партияла кыабил эттиде.

Алгыны айыруулада мандатларны алырга сыймө кыабил депутат арга Думага алынганды эдиле. Думдан кеткен депутатланы оюно тизмеде бек азындан турган адам салына эди.

9. 2007 жылда декабрь бардырылык айыруулада айыруу болленде адама энди «Барысына да кыажу» деген жыууу табылыр кыабил этилгенди. 10. Зоклоны кыатышкы оюмларына кёре, «барына да кыажу» деген сөз айыруучулары оюмларын сезимли айтыларына чыгуу бола эди.

2003 жылда парламент айыруулада барысына да кыажу кюл кёторгөндө 2351 600 айыруучу (4,7 процент) болган эдиле.

10. Айыруулага келгенлери бек саны былай бир болууга керекди деген илзем федеральный айырууланы болумларында биринчи кер кетерилиди.

2003 жылда 25 проценттен азы керек болмады да Кьюрал айыруула бардырылганына саналлык эдиле.

«Российска газетаны» 2007 жылда 31-чи августта чыккыган номеринден.

Елена СМОРОДА Нальчикке УВД-чи ведомстводон тышынды охранасыны пресс-службасыны таматасы.

